

Streszczenie pracy doktorskiej:

**Twórczość Fiodora Dostojewskiego jako źródło inspiracji filozofii dialogu
na przykładzie koncepcji Emmanuela Levinasa i Józefa Tischnera**

Przedmiotem prezentowanej rozprawy jest oddziaływanie twórczości Fiodora Dostojewskiego na filozofię dialogu prezentowaną w dwudziestym wieku przez dwóch jej przedstawicieli, Emmanuela Levinasa i Józefa Tischnera. Analizując twórczość głównych przedstawicieli nurtu filozofii dialogu, odniesienie do Dostojewskiego odnaleźć można u wielu jej przedstawicieli, na przykład u Ferdinanda Ebnera, Martina Bubera, Eugena Rosenstock-Huessey'a, Emmanuela Levinasa oraz Józefa Tischnera. Ale najwyraźniej widoczne jest ono u Levinasa i Tischnera. Obecność dzieła Dostojewskiego w ich przypadku istotna jest nie tylko ze względu na liczne bezpośrednie nawiązania do twórczości pisarza (tak dzieje się zwłaszcza u krakowskiego filozofa), lecz przede wszystkim dlatego, że wydaje się mieć decydujące znaczenie dla kształtowania się głównych kategorii i motywów ich filozofii.

W rozdziale I i II przedstawione i poddane analizie zostały te motywy twórczości Dostojewskiego, które wskazują na powinowactwo światopoglądu pisarza z nurtem filozofii dialogu. W rozdziale III i IV natomiast, zaprezentowane zostały wybrane elementy i motywy filozofii Levinasa oraz Tischnera, dla których, w moim przekonaniu, światopogląd i twórczość pisarza stanowiły bezpośrednią inspirację, i miały mniej lub bardziej bezpośredni wpływ na ich ukształtowanie. Jeśli chodzi o koncepcję francuskiego filozofa to należą do nich między innymi krytyka kultury nowożytnej oraz absolutyzacji kategorii rozumu, próba przywrócenia zasadności myślenia metafizycznego, koncepcja odpowiedzialności, temat epifanii twarzy i motyw kobiety. Natomiast w myśleniu krakowskiego filozofa należą do nich kategorie dramatu i tragedii, temat piękna, problem wolności-zniewolenia oraz motyw chrystologiczny.

Przedstawienie związku twórczości Dostojewskiego z koncepcjami wybranych przedstawicieli filozofii dialogu, ma na celu, z jednej strony, ukazanie dzieła Dostojewskiego jako ważnego źródła jej inspiracji, ale z drugiej, przyczynić się do pełniejszego zrozumienia samego tego dzieła w kontekście zagadnień antropologicznych i aksjologicznych rozwijanych przez filozofów dialogu, a obecnych, czasem w zarodku, w twórczości i światopoglądzie rosyjskiego pisarza. Przede wszystkim jednak w analizach zaprezentowanych w rozprawie chodzi o pokazanie, że koncepcje filozofii i myślenia o człowieku formułowane przez tych przedstawicieli filozofii dialogu, znajdują swe zapoczątkowanie, a nierzadko szersze wizje, w pojmowaniu filozofii i człowieka przez wybitnego rosyjskiego pisarza.

Julian Cwik